יום ד' ברשת במדבר תשעט

היה קורא פרק שני ברכות דף יז

רש"י

מהרש"א

②

מרגלא בפומייהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה. אני מלאכתי בעיר. והוא מלאכתו בשדה. אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתו. כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתו. שמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט. שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים.

אני. העוסק בתורה בריה אני: (וחבריה בריה). וכן חברי עם הארץ בריה הוא. (ופירשו בתוספות כלומר יש לו לב כמוני להבחין בין טוב לרע ע"כ תוספות): אני מלאכתי בעיר. כלומר נוחה מלאכתי ממלאכתו: מתגדר. מתגדל לתפוש אומנתי ושמא תאמר הדין עמו שאינו מתגדר במלאכתי שאילו היה תופש אומנות שלי לא היה לו לב פתוח להרבות בתורה כמותי והיה ממעיט ואין לו שכר: שנינו. שיש שכר לממעיט כמו למרבה:

ושמא תאמר אני מרבה וכו'. פירש"י וש"ת הדין עמו כו' מפירושו נראה דאיירי דאפילו ממעיט אינו בתורה וכמ"ש דאיירי בעם הארץ אבל קשה למה קרא ליה חברי וע"ק מאי רבותייהו דהני רבנן דיבנה דמרגלא הכי בפומייהו דין הוא נוסח ההודאה בכל ת"ח בבית המדרש כדאמרינן בפרק ת"ה לגבי יושבי קרנות שאני משכים והם משכימים כו' ונראה לפרש דהכא לא איירי בע"ה אלא בעוסק מעט בתורה כפי פתח לבו שאינו יכול להרבות וז"ש אני בריה והוא בריה שדבר זה מי שראוי להיות חכם או לא הוא נגזר מצד הבריאה כדאמרינן פרק כל היד דמלאך המעמיד הטפה אומר חכם או טפש ולזה לא קאמר הכא הוא משכים לדברים בטלים כדאמרינן פרק ת"ה גבי יושבי קרנות דהכא איירי בלומד בכל יום מעט כפי יכלתו ואחר כך הולך למלאכתו בשדה ולזה אמר ושמא תאמר אני מרבה והוא ממעיט ולא יהיה לו שכר כמותי הא שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין כו'

רש"י סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית דף כא כב מהרש"א

③

נב שם אבא אומנא הוה אתי ליה שלמא כל יומא ממתיבתא דרקיעא ולאביי ממעלי שבתא למעלי שבתא ולרבא ממעלי יומא דכפורי למעלי יומא דכפורי · הוה קא חלשא דעתיה דאביי על דאבא אומנא אמרו ליה לא מצית למיעבד כעובדיה דאבא אומנא מאי עובדיה דאבא אומנא דכי הוה עביד (רפואה) [מילתא] הוה עביד ליה דוכתא דגברי לחודייהו ודנשי לחודייהו והוה ליה לבושא דאית ביה קרנא דהוות בזעי כי כוסילתא דכי הות אתיא איתתא מלביש לה כי היכי דלא ליסתכיל בה והוה ליה דוכתא (מאבראי) [דצניעא] למירמי ביה פריטי דאית ליה רמי ביה דלית ליה הוה אתי ויתיב ולא מיכסיף וכי הוה מתרמי ליה צורבא מרבנן אגרא מיניה לא שקיל (וכד הוה חזי איניש דלא אפשר ליה הוה) [ובתר דקאי] יהיב ליה פריטי ואמר ליה זיל איברי נפשך · זימנא חדא

[הוה קא חלשא דעתיה דאביי משום דאבא אומנא כו'· נראה לפרש דהוה חלשא דעתיה דאביי ובעי לידע בעובדא דאבא אומנא שהם עפי מעובדיה ורצה הוא ג"כ לעשות כן וא"ל דלא מצית למיעבד כעובדיה כו' ובהכי נייחא דעתיה דאביי כיון דלא היה אפשר לו להיות אומנא שהוא היה ראש הישיבה: הוה קא חלשא דעתיה דרבא כו'· נראה לפרש כמ"ש בפ' הרואה כשמת אביי נעשה רבא ראש ישיבה אכולהו כרכי דישיבת אביי ותלמידיו באו ללמוד לפני רבא מברכתו של רב יוסף דאמר ליה יהא רעוא דתירוס אכולה כרכי כמפורש פרק הוציאו לו ובהכי נייחא דעתיה דרבא

①

בְּהַר סִינָי: (ב) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־
אַהֲרֹן הַבְּכֹר ׀ נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר
וְאִיתָמָר: (ג) אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן

ב. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן. [וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹת בְּנֵי מֹשֶׁה, וְלָמָּה אָמַר בַּפָּסוּק הַקּוֹדֵם "וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה"?] אֶלָּא [הִזְכִּירָן זֶה אֵצֶל זֶה, לוֹמַר לְךָ] מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶן יֵצֶר הָרָע זֶה כְּנֶגֶד זֶה [שֶׁיִּתְקַנְּאוּ אִישׁ בְּאָחִיו]. אַהֲרֹן רוֹאֶה לְמֹשֶׁה נָבִיא וְאֵינוֹ מִתְקַנֵּא, וְאַף מֹשֶׁה רוֹאֶה לְאַהֲרֹן כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֵינוֹ מִתְקַנֵּא, וְאַף הַבָּנִים כֵּן, לֹא הָיָה זֶה מְקַנֵּא בְּזֶה וְלֹא זֶה מְקַנֵּא בָּזֶה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הוֹאִיל וְאֵין יֵצֶר הָרָע בֵּינֵיהֶן, יִתְיַחֲסוּ אֵלּוּ עִם אֵלּוּ.

[מדרש אגדה]